

צירוף העצמות והקדרה להיתר בתערובת

דין עצמות האיסור

1. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צח עמוד א

אמר ר' חייא בר אבא אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה - בס'; אמר לפניו ר' שמואל בר רב יצחק: רבי, אתה אומר כן, הכי אמר רב אסי אמר ר' יהושע בן לוי משום בר קפרא: כל איסורין שבתורה - במאה. ושניהם לא למדוה אלא מזרוע בשלה... מאן דאמר בששים, סבר: בשר ועצמות בהדי בשר ועצמות משערינן, והוה ליה בששים, מאן דאמר במאה, סבר: בשר בהדי בשר משערינן, והוה ליה במאה.

2. תלמוד ירושלמי מסכת נזיר פרק ו הלכה ט

מאן דאמר נותני טעמים אחד ממאה את מוציא את הזרוע העצמות. ומאן דאמר נותני טעמים אחד מששים אין את מוציא את הזרוע מן העצמות. וכשם שאת מוציא את העצמות מן הזרוע כך את מוציא מן האיל? לית יכיל דתני אין טינופת של תרומה מצטרפת עם התרומה לאסור את החולין אבל טינופת של חולין מצטרפת עם החולין להעלות את התרומה.

רב ביבי בעי טינופת של תרומה מהו שתצטרף עם החולין להעלות את התרומה מן מה דאמר רב הונא קליפין איסור מצטרפין להיתר הדא אמרה טינופת של תרומה מצטרפת עם החולין להעלות את התרומה.

3. תלמוד ירושלמי מסכת תרומות פרק י הלכה ו

...זקן אחד בשם רבי ששים ואחת אסורות ששים ושתיים מותרות... א"ר הונא קליפי איסור מעלין את ההיתר

הדין באינו מינו

4. רבינו ירוחם - תולדות אדם וחוה נתיב טו אות כט דף קלח טור ד

וכתב מורי הרב רבי אברהם בן אסמעאל נ"ע מסתברא דכי אמרינן שעצמות ההיתר מצטרפין דוקא מין במינו דמן התורה בטל ברוב או מין בשאינו מינו ובדקנוהו ואינו נותן טעם בו אבל מין בשאינו מינו דאיסורא וליכא קפילא ארמאה דליטעמיה אפילו עצמות ההיתר אין מעלין דהא קא יהיב טעמא ע"כ.

איסור דבוק לרמ"א

5. פרישה יורה דעה סימן צט

וקשה הא איסור דבוק הוא ונצטרך ס' נגד כל העצמות פשיטא לפי מ"ש רבינו המחבר לעיל גבי לב סימן ע"ב (עמ' קג) לק"מ דכתב דל"נ ליה לחלק באיסור דבוק דלא חיישינן שיהא זה העצם עם האיסור יוצא לחוץ לרוטב כמ"ש שם אבל לפי מאי דקי"ל דבאיסור דבוק משערינן בנדבך בששים וגם קי"ל חתיכה עצמה נעשה נבילה קשה ונלע"ד שעצם זה אינו נוח לבלוע אף ע"פ שהוא דבוק אינו נבלע בתוכו יותר מבשאר חתיכות שבקדרה וכה"ג כתב מהרא"י (הגש"ד ס' כח ס"ק א) גבי לב דמהני שעיתו שאינו מקבל מדמו שבתוכו יותר משאר חתיכות שבקדרה ודו"ק:

צירוף גוף הקדרה

6. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צז עמוד ב

אמר רבי חנינא: כשהן משערינן, משערינן ברוטב, ובקיפה, ובחתיכות, ובקדרה;

- איכא דאמרי: בקדרה עצמה,
- ואיכא דאמרי: במאי דבלעה קדרה.

7. פרי מגדים יורה דעה משבצות זהב סימן צט ס"ק א

ואי קשיא אמאי אין גוף הקדירה מצטרפת להיתר ר"ל בקדירת היתר, תירץ הפרישה אות ב' דשבע מלבד (ואפשר לומר כלי חרס כן ועצמות לא דמי לכלי חרס) וחדשה משום לא פלוג. והפרי תואר תירץ דקדירה שבפנים יש רוטב ובחוץ מגולה אין מחלק בשוה ואין הכי נמי שאם יש בקדירה בתוך הרוטב חרסי אדמה הכל מצטרף להיתר:

עצמות איסור שנתבשלו

8. ר"ש מסכת תרומות פרק ה משנה ט

ומיהו חתיכת נבילה שנתבשלה ואחר כך נפלה בקדרה עצמות שבה מצטרפין לאסור לפי שבלוע טעם נבילה מידי דהוה אקדרה שבישל בה בשר לא יבשל בה חלב ואפילו נתבשל תחילה אותה חתיכה של נבילה בפני עצמה בקדרה כשחזרה ונפלה בקדרה של היתר ואף על פי דמתיר כל הבשר שבה לא סגי בהכי אם לא ישער גם בעצמות דשאר בשר נבילה נתמעט בבישולה ונבלע הטעם בעצמות:

צירוף העצמות גם להיתר

9. פרי חדש יורה דעה סימן צט ס"ק ד

[ד] עצמות שבה מצטרפים עם האיסור לפי שבלעו כו'. כלומר וכיון דלא ידעינן כמה בלעו, בכולהו עצמות משערינן. ומיהו מסתברא לן דגוף העצמות מצטרפין נמי לבטל האיסור דומיא דכחל דהכחל עצמו מן המנין וכדלקמן בסעיף ג' דחתיכה הבלועה מאיסור מצטרפת לבטל האיסור, וכן אי ידעינן כמה הוא שיעור המוהל ופליטת הבשר הבלוע בעצמות אין צריך לשער אלא נגד אותו שיעור הידוע והעצמות מצטרפין לבטל האיסור, ולא מסתבר לחלק בזה בין עצמות לחתיכה בשר וכחל, משום דכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון. נראה לי:

קולה הצירוף העצם המתבשלת לרמ"א

10. פרי מגדים יורה דעה שפתי דעת סימן צט ס"ק ד

(ד) חתיכה. עש"ך. המחבר כאן עמד בסברתו שכתב בסימן ק"ו [ס"א] דחתיכה עכ"פ אסורה דנעשה נבילה לא אמרינן אבל אפשר לסוחטו אמרינן בשאר איסורין, ועכ"פ מצטרפת החתיכה עצמה לששים, והר"ב הגיה דנ"ל כולו אסור ואין מצטרפת, עיין תשובת הרשב"א ס' תצ"ד. ומיהו ביש ששים עם החתיכה נגד האיסור אפילו נפלה החתיכה באינו מינו וספק אי יש ששים נגד החתיכה בנשפך לקולא דנ"ל בשאר איסורין דרבנן:

16. תורת הבית הארוך בית ד שער א דף ה עמוד ב - ו עמוד

א

ומיהו מתוך דברים אלו נראה שהוא ז"ל (רש"י) מודה שאם ראינו האיסור בשעת נפילתו ובא לפנינו עכשיו כמות שהיה מתחילתו ולא נצטמק וההיתר נצטמק מכמות שהיה כגון זה מצטרפין ההיתר שנבלע בקדירה ונצטמק לבטל האיסור ואעפ"י שאין עכשיו בהיתר כדי לבטל את האיסור כמות שהוא. ואינו מחזור דמה לנו כמה שהיה ההיתר רבה מתחילתו על האיסור השתא מיהא נתמעט ההיתר וחזר האיסור לאיסור אותו כאילו נפל בתוכו שיעור איסור כזה....

והרמב"ם ז"ל פירש במאי דבלעה קדירה ועומד בדופני הקדירה ומשערין זה באימוד יפה ורואין אותה כאילו היא בעין אבל מה שנצטמק ונתמעט אינו מצטרף לחשבון שזה כלה לגמרי.

...ומסתברא דדוקא מין במינו דמדאורייתא חד בתרי בטיל אבל מין בשאינו מינו דקיימא לן דכזית בכדי אכילת פרס דאורייתא ואפשר אפילו עד ששים למאן דאמר טעם כעיקר דאורייתא וכמו שיתבאר לפנינו. אין הולכין בו להקל. והילכך מסתברא דהלכה למעשה שאין משערין במין ושאינו מינו אלא כמו שבא לפנינו האיסור וההיתר שהוא עכשיו בעין בתוך הקדירה.

חתיכה הבלועה מאיסור

11. שו"ת הרשב"א חלק א סימן תצד

ומה שנסתפק לך אם אותה חתיכה מצטרפת לבטל את האיסור. נראה לי שגם היא מצטרפת לבטל את האיסור. תדע שאם היה אפשר לסחוט היא עצמה מותרת. ועד כאן אי אתה אוסרה אלא שאי אפשר לסחוט את האיסור שבה. והלכך להעלות את האיסור מצטרפת שהיא עצמה מותרת היא. ואם אתה אומר שאינה מצטרפת לבטל אף אתה עשיתה נבלה דהא בהא תליאן. וזה נראה לי ברור והרי זה ככחל שאמרו כחל בששים וכחל מן המנין וכחל עצמו אסור.

צירוף מה שנבלע בקדירה

12. רש"י מסכת חולין דף צו עמוד ב

כשהן משערין - האיסור בששים ומשערין אותו שיהא בו אחד מששים ברוטב וקיפה ובחתיכות ובקדירה.

קיפה - פונדריל"א דק דק של בשר ותבלין המתאסף בשולי קדירה.

במאי דבלעה קדירה - אם ראינוהו כשנפל שם קודם שנתמעט ואין משערין אותו לאחר שנתבשל לכמות שנפל שם ואין בהיתר ששים בו אומדים כמה בלעה קדירה מן ההיתר לפי שכשנפל שם היה היתר הרבה ונתמעט בבליעת הקדירה, אבל בקדירה עצמה לא משערין.

וכיון דאיפליגו לישני ואיסורא דאורייתא היא אזלינן לחומרא ולא משערין בקדירה (עצמה) ועיקר הדבר כמות שהוא בא לפנינו משערין ליה.

ולא משערין במאי דבלעה קדירה מן ההיתר לפי שאף מן האיסור נבלע ונתמעט מכמות שהיה וכדאמר' לקמן /חולין/ (דף צח) אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע.

13. תלמוד בבלי מסכת חולין דף צח עמוד א

. ההוא כזיתא תרבא דנפל בדיקולא דבשרא, סבר רב אסי לשעוריה במאי דבלע דיקולא, אמרי ליה רבנן תלמיזי לרב אסי: אטו דהיתרא בלע, דאיסורא לא בלע?

14. רמב"ם הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה כד

כמשערין בכל האיסורין בין בששים בין במאה בין במאתים, משערין במרק ובתבלין ובכל שיש בקדירה ובמה שבלעה קדירה מאחר שנפל האיסור לפי אומד הדעת, שהרי אי אפשר לעמוד על מה שבלעה בצמצום.

15. לחם משנה הלכות מאכלות אסורות פרק טו הלכה כד

ונראה שזו היא כוונת רבינו שצריך לשער האיסור כמו שנפל כשראוהו שנפל וכן מה שבלעה הקדירה ולא פליג זה למאי דאמר לקמן (דף צ"ח) ההוא כזיתא דתרבא וכו' סבר רב אסי לשעוריה וכו' אטו דהיתרא בלע דאיסורא לא בלע דהתם היינו טעמא מפני שלא ראה האיסור כשנפל ולא היה יודע לשער האיסור אבל היכא דמשער האיסור ודאי דמשערין מאי דבלעה. אי נמי י"ל דהך דקאמר דבלעה הקדירה פליג אדרב אסי לקמן ופסק רבינו כי הך דהכא דמשערין האיסור כמות שהוא ומה שבלע הקדירה דכיון דהשיעורים הם מדרבנן הקילו: